

Una col·lecció de documents sobre Mn. Ramon Muntanyola i Llorach (1942-1983)

RESUM

Història de l'arxiu personal del prevere espluguí Ramon Muntanyola i recuperació de diverses agendes i correspondència mantinguda amb diferents personalitats del moment, l'Arquebisbe de Tarragona Benjamin de Arriba i Castro (1954), l'abat de Montserrat Aureli M. Escarré (1965) i l'empresari Lluís Carulla (1968), entre d'altres. Es transcriu un interrogatori del 1957 sobre les seves activitats polítiques en la clandestinitat

RESUMEN

Historia del archivo personal del presbítero natural de l'Espluga de Francolí, Ramon Muntanyola y recuperación de diversas agendas y correspondencia cruzada con diferentes personalidades del momento, el Arzobispo de Tarragona Benjamin de Arriba y Castro (1954), el abad de Montserrat Aureli M. Escarré (1965) y el empresario Lluís Carulla (1968), entre otros. También se transcribe un interrogatorio de 1957 sobre sus actividades políticas en la clandestinidad.

ABSTRACT

History of the personal archive of the presbyter from l'Espluga de Francolí, Ramon Muntayola and recovery of several diaries and correspondence kept with different personalities of the moment, Archbishop of Tarragona Benjamín de Arriba and Castro (1954), the abbot of Montserrat, Aureli M. Escarré (1965) and the businessman Lluís Carulla (1968), among others. It is transcribed an interrogation of the 1957 about his political activities in the secrecy.

Josep M. Grau i Pujol

(Montblanc, 1963).

Llicenciat amb grau en Geografia i Història per la Universitat de Barcelona i Premi Extraordinari de Llicenciatura. Ha treballat com a arxiver en diferents arxius catalans (Girona, Reus, Tarragona, Valls i Santa Coloma de Farners, del darrer en fou director). És president del Centre d'Estudis de la Conca de Barberà i coordinador de la revista *Aplec de Treballs*. Col·laborador habitual en publicacions periòdiques locals i comarcals del Camp de Tarragona, la Conca de Barberà, el Priorat i la Selva.

Una col·lecció de documents sobre Mn. Ramon Muntanyola i Llorach (1942-1983)

Josep M. Grau i Pujol. cecb@tinet.cat

Paraules Clau: arxius personals, església catalana, franquisme, Cambrils, L'Espluga de Francolí, Tarragona.

Per la preservació de la memòria dels que ens han precedit, els historiadors necessitem els documents, i més en el cas de personalitats rellevants en el món de la cultura, malauradament no sempre s'han conservat o simplement s'han dispersat i fragmentat, sortosament amb la recuperació de la democràcia i l'autogovern, les institucions públiques s'han dotat d'infraestructures i personal qualificat a través de la creació d'arxius.

L'any 1973 moria a Barcelona després d'una llarga malaltia el prevere i poeta espluguí Ramon Muntanyola, (havia nascut el 1917), aleshores era rector de Salou, els encarregats de netejar l'abadia

Mn. Ramon Muntanyola en una visita al monestir de Poblet,
al seu costat el monjo espluguí P. Jordi M. Bou.

foren la seva germana, Assumpció Muntanyola, religiosa carmelita, Lluís Carulla Canals, amic personal i Carme Amat, la qual regentava l'hotel Casablanca, prop de la parròquia de Santa Maria del Mar. Després d'una primera classificació, l'empresari Carulla (L'Espluga de Francolí 1904-Barcelona, 1990) s'emportà a l'Espluga la documentació que va creure de més valor, la resta es deixà provisionalment en una habitació de l'esmentat hotel, fins que per causa de la jubilació de la propietària es traslladà en una casa que tenia a Farena (terme de Mont-ral).

A la mort del mecenes Lluís Carulla, la seva mà dreta, Josep Tremoleda Roca (Barcelona, 1932-1992), ordenà la seva paperassa personal i empresarial, entre la qual aparegué el fons personal de Mossèn Ramon Muntanyola, jo havia conegut personalment a Josep Tremoleda a Santa Coloma de Farners, quan dirigia l'Arxiu Comarcal de la Selva, ell en tenir una segona residència a Solius, venia sovint a investigar la seva genealogia a través de protocols notariais selvatans, en comentar-li el meu origen conquenc els llaços s'enfortiren, recordo que sempre em comentava que els avantpassats de la seva esposa provenien de Rojals (nissaga Pàmies). Serveixin aquestes pàgines per recordar-lo, era una gran persona, treballador infatigable i un lluitador per les llibertats i el reconeixement de la identitat de Catalunya¹.

Fruit de l'amistat establerta, quan jo ja treballava a Tarragona, a l'Arxiu Històric de la Generalitat, un dia em va venir a veure per comentar-me de l'existència de l'arxiu de Mn. Muntanyola, ell tenia dubtes sobre quin centre era millor per dipositar-lo, entre les diverses possibilitats al final s'optà per Tarragona (AHT), tot i que l'Arxiu Nacional, a Sant Cugat del Vallès també el festejava. Jo mateix em vaig encarregar de la classificació i inventariat del referit fons, fins que l'abril de 1995 es presentà públicament a Tarragona.

El setembre del mateix any, Antoni Casellas Andreu descobria a Farena les caixes amb els altres documents de Mn. Ramon Muntanyola, aleshores oblidats, després d'una neteja i trasllat a l'Arquebisbat de Tarragona, el 10 de febrer de 1996 Carme Amat signava el conveni de cessió amb el vicari general de la diòcesi, Mn. Joan Aragonés². Des de llavors, el fons restà dividit en dues parts, aquesta circumstància en l'actualitat tindria facil resolució amb una futura i necessària digitalització de la documentació.

Anteriorment, l'any 1976 s'havien recuperat a l'Espluga les agendes personals de Mn. Ramon Muntanyola, segons llegim en una crònica periodística de Joan Farré i Gual, les quals hem pogut localitzar en mans particulars juntament amb diversos retalls de premsa, revistes i algunes cartes produïdes per ell (originals o còpies) o simplement referides a ell amb motiu de la preparació dels dos volums de la Miscel·lània Mossèn Muntanyola l'any 1974, editada a Vila-seca i Salou, concretament per l'article del pare Jordi M. Bou, «Els darrers dies de mossèn Ramon Muntanyola», (volum I, ps. 109-120).

En total, el gruix de documentació que ens ha vingut a les nostres mans, ocupa una caixa arxivador i complementa la que es localitza a Tarragona (AHT i AHAT) i l'hem dipositada a Montblanc, a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà.

En la descripció del contingut de la col·lecció hem creat dues seccions ben diferenciades, la primera (A) es refereix als documents que foren generats pel mateix Mn. Muntanyola en vida, hem de reconèixer que no és molt abundant, dins de l'activitat eclesiàstica tan sols hi ha una quinzena d'agendes personals dels anys quaranta i cinquanta, a través de les quals podem

resseguir els itineraris de les predicacions de les missions, els pobles on era convidat per les festes majors o Setmana Santa i els contactes més habituals; també trobem una llibreta d'apunts per a fer sermons sobre l'infern, la còpia del requeriment que els anys cinquanta li féu l'Arquebisbe de Tarragona Benjamín de Arriba i Castro (1949-1970) sobre si encara mantenia contactes amb les persones que van col·laborar en la publicació de la revista *Ressò* (1951-1952)³ i si assistia o participava en reunions polítiques en la clandestinitat, en especial amb militants d'Esquerra

Mn. Ramon Muntanyola amb una feligresa a Salou (1963).

Republicana de Catalunya, a més d'interrogar-lo si es cartejava amb Bonaventura Gassol Rovira (1893-1980). Es constata que la policia estatal el vigilava de prop, finalment se li pregunta pels

seus freqüents viatges a Barcelona, en aquest aspecte se li prohibeix qualsevol sortida fora la diòcesi sense el permís de la prelatura.

Disposem també d'una carta de 1954 que Mn. Muntanyola adreça a l'Arquebisbe de Tarragona sobre l'atribució de la frase «mori Espanya», cosa que negà amb tota rotunditat.

Aquestes friccions amb la jerarquia eclesiàstica, són uns clars exemples de la distància que existia a la diòcesi entre el clergat i el seu cap, un bisbe originari de Galícia que combregava amb les directrius franquistes i les volia imposar per la força, la conseqüència sobre Mn. Ramon Muntanyola a banda de l'amonestació, fou la proscripció, el 1951 el relegà a la casa d'exercicis de la Selva del Camp, sense ministeri, habitatge ni nòmina, tot per manifestar els seus sentiments catalanistes⁴. El governador civil de Barcelona el 1952 detingué, multà i empresonà a Salvador Torrell, Joan Grasses i Antoni Jaume, impressor i redactors de *Ressò*.

Solament quan s'obrin dels arxius de l'Arquebisbat de Tarragona d'aquest període podrem conèixer en detall les actituds i reaccions dels bisbes i preveres.

Altres missives a comentar són l'adhesió personal que Mn. Muntanyola manifesta el 1965 amb motiu de l'exili forçat a l'abat de Montserrat Aureli M. Escarré Jané (1946-1968) al monestir italià de Vibolne⁵, o la carta que el 1968 tramet al seu convilatà i amic personal Lluís Carulla Canals sobre les activitats realitzades o previstes cara a recordar la figura del cardenal Vidal i Barraquer, com la celebració d'una missa al monestir de Poblet, la publicació d'una nota al full diocesà que al final fou censurada, una conferència a Cambrils i una xerrada a Ràdio Reus, el text de la qual es publicaria el mateix any⁶. Mn. Ramon era conscient de les limitacions del moment, la seva tàctica tal com bé argumenta per escrit, fou la prudència, la mesura de les paraules, és a dir, l'autocensura, ell mateix reconeix que el nom de Vidal i Barraquer espantava a les autoritats locals i no desitjava enfrontaments provocats per la semàntica (exemple pel mot exili, que en ocasions ha d'obviar), esmenta les reaccions contràries dels integristes que li enviaven cartes amenaçants. La seva intenció és la taca d'oli, escampant arreu, a través dels clergues, la premsa i altres mitjans, el reconeixement de Vidal i Barraquer. Alguns intel·lectuals malinterpretaren el fet que en l'opuscle editat a Cambrils el 1968 no hi figurés de forma explícita la paraula exili, ell apostà pel pragmatisme i es defensa afirmant que en aquest fet no existí «ni covardia, ni feblesa, ni infidelitat», simplement intenta evitar problemes amb la censura. La fita final havia de ser la biografia que estava preparant, que no apareixeria fins l'any 1969 amb el títol de *Vidal i Barraquer: Cardenal de la pau*, (Barcelona, editorial Estela)⁷.

La darrera carta que presentem és posterior a la mort de Mn. Ramon, de l'agost de 1974, on el metge espluguí Joan Farré Gual escriu a mossèn Lluís Saragossa per recordar el primer aniversari del seu traspàs amb una missa, a més d'arranjar la seva tomba⁸.

L'Espluga i per extensió la resta de comarca té un deure històric envers Mn. Ramon, potser seria interessant recuperar l'associació d'Amics de Mn. Muntanyola i planificar una sèrie d'activitats al llarg de l'any, com xerrades, publicacions i exposicions, de material arxivístic no en falta.

Esperem que aquesta col·lecció de documents estimuli als estudiosos a continuar investigant el paper de l'església en la resistència al franquisme.

Notes:

- 1.- Sobre la figura excepcional de Josep Tremoleda Roca vegeu el llibre de Joaquim Ferrer, *Josep Tremoleda: plantar cara a la por (1932-1999)*, Barcelona, 2008, també la revista *El Francolí* l'any 1999 li dedicà un número monogràfic per la seva implicació a l'Espluga de Francolí (concretament el 175). Com a arxiver he realitzat diversos articles de difusió del fons cara a fomentar la seva consulta i estudi, com per exemple, Josep M. Grau i Pujol, «El fons personal de Mossèn Ramon Muntanyola i Llorach», *Arxius. Butlletí del Servei d'Arxius* (Barcelona), 6 (1995), p. 1-2. Disponible a internet a: <http://cultura.gencat.cat/arxius/butlleti/n62/fixe/hemero.htm>; també, «El fons de Mossèn Ramon Muntanyola a l'abast», *El Foradot* (Montblanc), 33 (2005), p. 15-16 i «Reus en els fons personals de Mn. Muntanyola i Eufemià Fort», *Butlletí informatiu de l'Arxiu Municipal de Reus* (Reus), 12 (2006), p. 23.
- 2.- Els detalls de la recuperació a Farena ens els facilita el mateix Antoni Casellas en la seva crònica, «Història d'una troballa», publicada a *L'Orella de Farena* (Mont-ral), 1 (1997), ps. 6-9.
- 3.- Entre els diversos treballs sobre Ressò és recomanable el de Ramon Miró Baldrich, «Mossèn Ramon Muntanyola i la revista Ressò», *Urtx* (Tàrraga), 20 (2007), ps. 327-348, disponible al portal de RACO: <http://www.raco.cat/index.php/Urtx/>. Posteriorment Xavier Ferré i Trill ha publicat l'article, «Els inèdits de Ressò», dins el llibre *La premsa local a la Conca de Barberà durant el règim franquista*, Montblanc, 2010, ps. 111-130.
- 4.- La bibliografia sobre Mn. Muntanyola és abundant, a banda dels dos volums de la *Miscel·lània* del 1974, destaquem la monografia d'Eufemià Fort i Cogul, *Ramon Muntanyola, testimoni de reconciliació*, Barcelona, 1977 i diversos articles com els de Josep Asens, «A la memòria de Mossèn Ramon Muntanyola», *Quaderns de Pastoral* (Barcelona), 26 (1973), ps. 521-524 i de Josep Massot Muntaner, «Ramon Muntanyola, home d'església, home de país», *Escriptors i erudits contemporanis*, Barcelona, 1996, ps. 165-181.
- 5.- A partir de les declaracions del 1963 al diari *Le Monde*, les relacions de l'abat amb el règim es deterioraren fins al punt d'haver de marxar del país. Sobre aquest abat disposem de tres monografies, la primera de Montserrat Minobis (Barcelona, 1987), la segona de Josep M. Jané (Vilafranca del Penedès, 1993) i la darrera de Jordi Vila-abadal (Barcelona, 1998).
- 6.- Ramon Muntanyola, *El cardenal Vidal i Barraquer: 25è aniversari de la seva mort, en l'any centenari del seu naixement*, Cambrils, 1968.
- 7.- Pòstumament l'any 1974 l'editorial Laia de Barcelona edita la seva traducció al castellà, i el 1976, surt a la llum una edició revisada per les publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Abat Oliba, núm. 9).
- 8.- Precisament sobre la relació entre aquests dos preveres, disposem de l'aportació de Francesc Roig Queralt, «Mn. Muntanyola i Mn. Lluís Saragossa: l'amistat de dos sacerdots espluguins», *L'Orella de Farena* (Mont-ral), 2 (1998), ps. 6-9.

Dibuix de Mn. Ramon Muntanyola

A. Documentació produïda per Mn. Ramon Muntanyola

1.1. Activitat eclesiàstica

1.1.1 Missió sacerdotal

-Agendes personals amb les misses i predicacions a fer dia per dia, anys 1942, 1944-1958, (en vuitè), entre les pàgines hi ha nombroses targetes de visites.

-Llibreta de sermons de missió (Infern). Pauta d'Exercicis. Pares Cooperadors (manuscrit en quart), febrer 1949.

-Resum del requeriment eclesiàstic fet a Mn. Ramon Muntanyola per part de l'Arquebisbe de Tarragona a causa del seu ideari contrari al règim franquista (1957), (veure apèndix, document 4).

1.2. Obra Creativa

1.2.1. Poesia

-Poema «Seqüència sacerdotal». Escrit amb motiu de les noces d'or de 14 preveres de la diòcesi de Tarragona. Maig, 1952 (mecanografiat).

-Poema «A Mossèn Lluís Saragossa». Escrit a Salou el 22 de juny de 1972 (extret de la revista ciclostilada *Esgarips* (La Canonja), núm. 6 (1976).

1.2.2 Prosa

-Parlament de Mn. Ramon Muntanyola a l'Espluga de Francolí, (sense data).

2. Correspondència

2.1. Cartes rebudes

Carta que envia Mn. Jeroni Claveras a Mn. Ramon Muntanyola sobre l'autorització de la impressió del llibre *Infants, Ocells i Nadales*, Tarragona, 9 de desembre 1948.

2.2. Cartes enviades

-Carta enviada per Mn. Ramon Muntanyola a Jordi Bou amb motiu de la seva professió solemne com a monjo de Poblet i la impossibilitat d'assistir-hi, 29 de maig de 1948.

-Carta que envia Mn. Ramon Muntanyola a Jordi Bou, monjo de Poblet per felicitar-lo en la seva propera ordenació sacerdotal, Els Omells de Na Gaia, 14 de març de 1951.

-Carta enviada per Mn. Ramon Muntanyola a l'Arquebisbe de Tarragona Benjamín de Arriba y Castro, sobre l'atribució d'uns comentaris polítics, La Selva del Camp, 20 juliol de 1954 (veure apèndix, doc. 1).

-Carta enviada per Mn. Ramon Muntanyola a Aureli M. Escarré, abat de Montserrat a l'exili (Viboldone) solidaritzant-se amb la seva situació, Salou, 8 de maig de 1965 (veure apèndix doc. 2).

-Carta enviada per Mn. Ramon Muntanyola a l'espluguí Lluís Carulla Canals, de Barcelona sobre els comentaris desfavorables realitzats per Joan Triadú i Font, Salou, 10 d'octubre de 1968 (veure apèndix, doc. 3).

B. Documentació originada i aplegada pel P. Jordi Bou sobre Mn. Ramon Muntanyola

2.1. Correspondència rebuda (ordre cronològic)

Cartes rebudes per Jordi M. Bou.

-Jacint Boqué, Manresa, 22 d'octubre 1973, explicacions dels darrers dies de vida de Mn. Ramon Muntanyola per part del seu cosí.

-Eufemià Fort i Cogul, Barcelona, 10 de novembre 1973, carta d'agraïment per la rebuda d'informació, fotografies i petició d'adreces de persones que haguessin tractat a Mn. Ramon Muntanyola.

-Josep Muntanyola, Barcelona, 28 de gener 1974, records del germà de Mn. Ramon sobre els darrers dies de vida.

-Agrupació Cultural Vila-seca-Salou, 4 de febrer 1974, demanda d'un article sobre Mn. Ramon Muntanyola per la preparació de la *Miscel·lània*.

-Agrupació Cultural Vila-seca-Salou, 26 de febrer 1974, rebuda de fotografies de Mn. Ramon Muntanyola i explicació de la preparació de l'edició de la *Miscel·lània*.

-Assumpció Muntanyola, germana de la caritat, Tarragona, 5 de març 1974, sobre els records personals de Mn. Ramon Muntanyola.

-Agrupació Cultural Vila-seca-Salou, 14 de maig 1974, rebuda de l'article del P. Jordi Bou i altres treballs per la *Miscel·lània*.

-Josep Muntanyola, Barcelona, 6 juliol 1974, sobre una trobada de preveres espluguins a l'ermita de la Santíssima Trinitat.

-Agrupació Cultural Vila-seca-Salou, 16 de juliol 1974, situació de la *Miscel·lània* i importància de la seva difusió.

-Joan Farré i Gual, l'Espluga de Francolí, 3 d'agost 1974, proposta de la celebració d'una missa amb motiu del primer aniversari de la defunció de Mn. Ramon Muntanyola (veure apèndix, document 5).

-Eufemià Fort i Cogul, Barcelona, 5 novembre 1974. Sobre la preparació d'una monografia sobre Mn. Ramon Muntanyola.

-Associació Amics M. Muntanyola, Salou 1982, observacions sobre la denominació de l'entitat.

-Vicenç Nolla, sobre la tramesa de l'esborrany d'una circular, Tarragona, 12 de febrer 1982.

-Vicenç Nolla, Tarragona, març 1982, circular sobre la inscripció a l'Associació d'Amics de Mossèn Muntanyola.

-Ramon Farriol i Clavé, valoració de la II Assemblea General de l'Associació Amics Mn. Muntanyola, Salou, 6 de gener 1983.

2.2. Impresos

2.2.1 Revistes

-Revista *Ressò*, núm. 9 (novembre 1951), núm. 10 (desembre 1951) i núm. 11 (gener 1952).

-Revista *L'Orella de Farena*, 1 (setembre 1997) i 2 (setembre 1998), ambdues dedicades a Mn. Ramon Muntanyola.

2.2.2 Retalls de premsa

2.2.2.1. Amb motiu de la seva mort (1973)

-Retalls diversos sense que hi aparegui autoria, data ni la procedència.

-Josep Sabaté, «Ha muerto Mossen Muntanyola», *El Correo Catalán* (Barcelona, 11 de setembre 1973).

-Redacció, «Sentida manifestación de duelo por el óbito de Mossèn Ramon Muntanyola», *Diario Español* (Tarragona, 12 de setembre 1973).

-Josep Martorell, «Espurnes. El meu amic Mn. Ramon Muntanyola», setmanari *Reus* (Reus, 3 de novembre 1973).

2.2.2.2 Aniversaris de la seva mort

-»Homenaje a Mossèn Muntanyola», *El Correo catalán* (Barcelona, 28 d'agost 1974).

-»Homenaje a Mossèn Muntanyola del 31 al 10 de septiembre», *Diario Español* (Tarragona, 29 d'agost 1974).

-Josep Roca Garcia, «Homenaje póstumo de Prades a Mossèn Muntanyola», *El Correo Catalán*, (Barcelona, 6 de setembre 1974).

-W. «Erección de un monolito a Mossèn Muntanyola», *Diario Español* (Tarragona, 6 setembre 1974).

-Victor Lahoz, «Humor sacerdotal de Mossèn Muntanyola», 6 setembre 1975.

-Joan Farré i Gual, «Actos en memoria de Mossèn Muntanyola, sacerdote y poeta», *El Correo Catalán* (Barcelona, 11 setembre 1975).

-»Salou: Homenaje a Mossèn Muntanyola, en el aniversario de su muerte», (*La Vanguardia Española*, Barcelona, 1974).

-Joan Farré i Gual, «Mossèn Muntanyola, el padre Morgades y sor Mercè Farré», 8 de setembre 1976.

2.2.2.3 Associació Amics Mn. Muntanyola

-Elias Pujol, «Creación de la Asociación de Amics de Mossèn Ramon Muntanyola», *Diario Español* (Tarragona, 15 de gener 1982).

-Jordi Pàmies, «Mossèn Ramon Muntanyola» i Josep Pujals, «Una Associació per recopilar l'obra dispersa del poeta», *Catalunya Cristiana* (Barcelona, 7-13 de febrer 1982).

-Antoni Guasch, «El tremp de mossèn Muntanyola, en una exposició a l'Espluga», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 5 de maig 1992).

-Àngel Juanpere, «Un monument recordarà a Salou la figura de Mn. Ramon Muntanyola», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 11 de maig 1993).

-Redacció, «Monumento a Mossèn Muntanyola en Salou», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 3 d'octubre 1993).

2.2.2.4. Arxiu Mn. Muntanyola

-Salvador Ramon, «Ramon Muntanyola», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 2 d'abril 1995).

-Josep M. Grau i Pujol, «L'arxiu de Mn. Muntanyola», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 5 d'abril 1995).

-Ivan Rodon, «El Arxiu Històric recibe el legado de Muntanyola», (*Diari de Tarragona* (Tarragona, 5 abril 1995).

-J. M. Marsal, «El legado de mossèn Muntanyola descansa en el Arxiu Històric», *Diari de Tarragona* (Tarragona, 6 d'abril 1995).

-Xavier Bas, «L'Arxiu Històric de Tarragona, nucli d'estudi de l'obra de Muntanyola», *Avui* (Barcelona, 17 d'abril 1995).

2.2.2.5. Altres

-»Fiesta del vino y del porrón en Salou», *Diario Español* (Tarragona, 9 de maig 1972), inclou una fotografia de Mn. Ramon Muntanyola.

2.2.3. Recordatoris i programes d'homenatges

-Recordatori de defunció de Dolors Canudas Canalda, l'Espluga de Francolí, 1959, inclou un poema de Mn. Ramon Muntanyola.

-Butlleta de subscripció de la *Miscel·lània* Mossèn Muntanyola, Vila-seca i Salou, 1974.

-Butlleta de subscripció pel llibre de Ramon Muntanyola, *Llocs i focs*, Tarragona, 1982.

-Recordatori de la constitució de l'Associació d'Amics de Mossèn Ramon Muntanyola, Salou, 1982.

-Programa d'actes celebrats en record del XXè. aniversari de la mort de Mn. Muntanyola, Salou, 1993.

2.3. Fotografies

-Fotografia de Mn. Ramon Muntanyola i una feligresa, Salou, setembre 1963. Autor Fernan's (Salou).

-Fotografia de Mn. Ramon Muntanyola i el P. Jordi Bou al monestir de Poblet (sense data ni autoria).

Apèndix documental

(doc. 1). Carta que Mn. Ramon Muntanyola envia a Benjamín de Arriba y Castro, Arquebisbe de Tarragona, sobre l'atribució d'uns comentaris polítics, la Selva del Camp, 26 de juliol de 1954.

«La Selva [del Camp], 26 julio 1954, A. M.

Eminentísimo y Reverendísimo Doctor Don Benjamín de Arriba y Castro

Cardenal-Arzbispo de Tarragona

Mi venerado Señor Cardenal:

Después de hacerle patentes mis respetos y de desearle una feliz estancia en nuestras tierras, permanentemente santificadas por el venerado cuerpo del Apóstol Santiago, vengo a molestar a Vuestra Eminencia Reverendísima con el recuerdo de algo desagradable. Tengo, sin embargo, la confianza que estos renglones disiparán la pena que una desgraciada expresión atribuida a mi persona os haya podido causar.

Cumpliendo órdenes de su Eminencia he sido llamado por el Doctor Vives, y he recibido la reprisión y el anuncio de castigo que justamente merecería la frase de «*mori Espanya*» que se me imputa.

El caso es que yo no tengo conciencia de haber proferido tales palabras. Una palabra de odio no se concibe en los labios de un cristiano, y mucho menos en los de un sacerdote. Yo le puedo confesar sinceramente que nunca he abrigado tales sentimientos. El odio es un pecado, y pecado es el suicidio.

El grito de «*mori Espanya*», es un grito suicida.

No quiero resumir aquí mi patriotismo, pero con ser muchos los que me aventajen, diré que soy uno de los que, evadidos de la zona roja, pasaron a la España Nacional para defender las esencias de nuestra patria. Figuro todavía en la lista de los excautivos y en la de los excombatientes. Quizás no sienta el fervor patriótico de otros, pero de ahí al odio a España, hay la inmensidad.

Por fortuna he encontrado todavía en los tomos de mi breviario, un recordatorio (que le adjunto) de la muerte, por mano de los rojos, de mi padre y hermano mayor. Yo mismo, en su décimo aniversario, redacté el texto. Redacción catalana, es verdad, pero expresión sincera en el fondo y la forma «...*Espanya cristiana*...».

He hecho prolongado examen, y no acierto a descubrir donde y cuando, y ante quienes pude yo proferir, cuano menos en plan de chiste o de discusión jocosa, una frase tan disparatada.

En este supuesto y en el que Vuestra Eminencia dé el incidente por terminado, perdone (si la hubo) mi ligereza, como yo perdono el exceso de celo patriótico de quien por mi causa, deparó tamaño disgusto al Señor Cardenal.

Con todo, Eminentísimo Señor he recibido una lección de prudencia que, con la ayuda del Señor, espero poder practicar, a los pies de vuestra sagrada púrpura, pide bendición pastoral».

[Ramon Muntanyola].

(doc. 2). Carta que Mn. Ramon Muntanyola envia a l'abat de Montserrat P. Aureli M. Escarré Jané, exilat al monestir de Viboldone (Llombardia) el 8 de maig de 1965.

«Santa Maria del Mar
Salou, 8 de maig 1965
Reverendíssim P. Aureli M.
Abat de Montserrat
Vibol[do]ne
Benvolgut P[are] Abat:

Corresponc al record de la vostra paternitat, abans que sortíssi de Catalunya. Salutació que us agraeixo cordialment. Aprofito l'ocasió per a fer-ho explícitament i amb seguretat que us arribi a mans.

Sóc un entre la multitud de cristians de Catalunya, que està amb la vostra paternitat, com estàrem amb el venerable Cardenal Vidal [i Barraquer], de Santa memòria.

Amb el P. Aureli està l'església i encara més. Elevem la nostra pregària i el calze del vostre conhort i confort. Sou el pare espiritual de Catalunya. Una paternitat d'aquesta mena no s'assoleix pas gratuïtament, ans amb el títol del sacrifici.

Vull reiterar-vos que no sou sol. És tot el nostre poble que us acompanya. Compteu-hi, Pare Abat, amb el vostre poble. Més us diré- en tinc proves- és ja una gran part d'Espanya, més enllà d'ací, que us admira i us estima.

Accepteu aquests mots i els meus sentiments, i em sentiria feliç si us portava una mica de goig.

Beso devotament el vostre anell, i m'ofereixo en tot allò que pugui ser d'algun servei a la vostra paternitat.

Afectíssim en Crist i la Moreneta.

Ramon Muntanyola, prevere».

(doc. 3). Carta que Mn. Ramon Muntanyola envia a Lluís Carulla Canals el 10 d'octubre de 1968 sobre el contingut d'uns comentaris poc afortunats realitzats per Joan Triadú i Font.

Santa Maria del Mar
Salou, 10 octubre 1968
Sr. Lluís Carulla i Canals
Barcelona
Estimat Lluís:

No em puc treure del cap el judici desfavorable del nostre amic comú Joan Triadú [Font], referent al meu parlament, fet per Ràdio Reus, i editat després per la Comissió organitzadora del Centenari del naixement del Cardenal Vidal i Barraquer.

No es diu prou explícitament que el Cardenal va morir a l'exili?.

Fem un xic d'història sobre els preparatius de l'esmentat Any Centenari.

L'any passat, en ocasió del 24 aniversari de la mort, amb un parell més de capellans, vaig tenir cura de celebrar un funeral a Poblet. S'editaren uns recordatoris amb la frase famosa de Sant Gregori «...moro a l'exili». Es divulgà la famosa homilia del prior de Poblet. Jo que contribuïa en català a *Hoja Diocesana*, vaig escriure un article de comentari, el qual a desgrat d'haver-lo assuajat per pressió del director, no va ser publicat, perquè després d'un primer acord, el director m'exigí la supressió del mot «exili». No vaig voler accedir, i com a protesta, vaig negar-me a col·laborar durant tot l'any a la publicació diocesana. Tot això fou del domini públic a la diòcesi.

A part d'això, la passada Quaresma vaig anar a Cambrils a donar una conferència sobre el Concili, que va consistir en presentar el Cardenal com a un precursor del Concili Vaticà II. Vaig obtenir que algú s'animés i s'organitzés la Comissió del Centenari. La dita Comissió, és presidida per l'Alcalde. Els primers actes de la Comissió no podien tenir les calories que jo desitjo. Vaig seguir una tàctica de prudència fins que s'hagués creat ja un clima, i les autoritats es trobessin compromeses. A *Hoja Diocesana* (ara el 13 de setembre 1968), a instàncies de la Comissió, van demanar-me un article. Vaig escriure'l sense aferrar-me al mot «exili» (us l'adjunto). En ocasió del 25 aniversari de la mort, la Comissió va demanar-me un parlament per a Ràdio Reus. La censura exigí 6 còpies del text. Jo vaig mesurar-me, perquè sé que seguiran altres actes, a través dels quals s'anirà dient tota la veritat. No oblideu que l'any passat vaig enviar articles a diferents periòdics, i ningú (tot i essent mitigats) no me'ls va acceptar. El sol nom de Vidal i Barraquer els espantava. Tornant al parlament de la ràdio, i després d'haver estat tramès, la Comissió volgué editar-lo per a repartir-lo a totes les cases de Cambrils, i vaig enviar-ne un exemplar a tots els capellans de Catalunya. Val més això, que no pas res-vaig pensar-. Es crearà ambient. Vindrà a Cambrils l'Arquebisbe. En parlarà la premsa...i gradualment despertarem l'interès general i sortirà aviat la biografia del nostre Cardenal.

A la festa de Cambrils, tot i no ser el que volíem, el Dr. [Joan-Baptista] Manyà va fer la gran defensa del Cardenal. Vull dir el gran elogi de l'eclesiàstic exiliat, que no va voler signar la lletra col·lectiva del 1937. I va enaltir la seva actitud de defensa de la llengua catalana. D'aquesta homilia en rebreu còpia.

Et faig avinent que, en el meu cas, no hi ha hagut ni covardia ni feblesa, ni infidelitat. Tot amb tot em sap greu que el meu parlament s'hagi imprès amb el meu nom. Podia haver silencià la meua intervenció, dient que era la Comissió.

A part d'això, t'he de dir que no pots imaginar-te les cartes insultants que vaig rebent, per part d'elements «integristes», pel sol fet de saber que estic preparant una biografia del nostre Cardenal. Aquestes missives no em colpeixen gens. El judici desfavorable d'un amic com en Triadú, m'entristeix, cabalment per la gran estima que li tinc. No crec haver obrat malament, però si així fos excuseu-me. Espero que el llibre que preparo, palesa bastament quina és la meua posició.

T'adjunto uns recordatoris de la festa de Cambrils i del funeral de Poblet, tant d'enguany com de l'any passat.

Records i fins dimarts vinent,

Una abraçada,

Ramon Muntanyola

Rep també la debatuda nota biogràfica. Repara que al peu de la pàgina 2 (anterior de la coberta) diu que fou transmès per Ràdio Reus. Llàstima que la inscripció no figuri en lletres grosses a la portada. No va ser cosa meua, *vale*. També t'ajunto Salm d'Avui, poesia premiada (...).

(doc. 4). Resum del requeriment fet a Mn. Ramon Muntanyola per part de l'Arquebisbe de Tarragona a causa de les seves activitats polítiques (1957).

«Requerido por el Señor Cardenal-Arzobispo de Tarragona, comparece el reverendo don Ramón Muntanyola, presbítero, y es interrogado por Su Eminencia Reverendísima, ante el secretario de Cámara

y Gobierno del Arzobispado, Don José María Casañas, más o menos sobre estos puntos: que corresponden a unas denuncias gubernamentales.

-Primero. Preguntado si va con frecuencia a Barcelona, contesta que sí, por asuntos familiares, por motivos de predicación y por hacerse visitar por el médico (véase el dorso).

-Segundo. Niega rotundamente que asista a reuniones de carácter político y que sostenga relaciones de esta índole con elementos de la *Esquerra Republicana de Catalunya*. Afirma que desde la supresión de «Ressò» [1952], se terminaron completamente los tratos con estas personas.

-Tercero. Afirma que nunca ha mantenido correspondencia con Ventura Gassol, ni le conoce; y que más que director de «Ressò», el compareciente cuidaba que en la citada revista no hubiera nada contra el dogma y la moral, a parte de escribir en ella, los artículos de carácter religioso.

-Cuarto. Puntualiza que el que era más bien el director, és el individuo que en la denuncia, pasa como secretario, el cual después de unos dos años de no publicarse la revista-el citado P. Muntanyola apenas lo vió ya más-se fugó a Francia con una mujer, abandonando a su esposa e hijos. Ignora el compareciente si el tráfuga pertenece o no al Partido Comunista Francés. De él no sabe otra noticia sino que se presentó a Pablo Casals para que lo avalara, cosa que hizo el citado músico; pero cuando se enteró que se trataba de un sinvergüenza, retiró el aval. Este hecho desengañó de tal modo a Mn. Muntanyola, que le hizo apartar todavía más de ciertas personas.

-Quinto. Protesta enérgicamente que se le atribuya la redacción de hojas clandestinas y que las haga circular. Lo considera absolutamente calumnioso y totalmente contrario a su condición sacerdotal.

-Sexto. Preguntado si sabe que es vigilado por la policía, contesta que lo sospecha, porque sabe que un policía dijo a uno de sus amigos, en una ocasión en que fue interrogado: «Católico y catalanista? Así debe conocer a Mn. Muntanyola. A este cura lo aplastaremos con verdades o con calumnias hasta que le quiten la Misa.

Hecho el interrogatorio, el prelado dicta al secretario estos conceptos:

Que se avisa y se amonesta al reverendo Muntanyola, y que él se compromete a obedecer a fin de evitar conflictos al prelado, como ha sucedido otras veces, etc. etc. y decreta (lo que sigue es copia a la letra):

-1. «Que se le prohíbe salir de la diócesis sin permiso del prelado, bajo pena de «suspensión a divinis».

2. «Que en virtud de la obediencia que prometió en la ordenación, se le prohíbe toda actuación de palabra o por escrito de carácter político».

3. «Que queda obligado *suo gravi*, a guardar secreto sobre el hecho y contenido de esta amonestación».

El interesado no ha firmado nada. Ha pedido una copia, pero no se la han dado. Ha exigido una nota de las obligaciones o penas en que ha incurrido, y se le han entregado un papel mecanografiado, sin firma ni timbre, ni membrete, los tres puntos anotados al final de la página anterior.

Addenda: ad. 1º. Ha sido interrogado el compareciente si otras veces ha sido advertido por el Arzobispo de Barcelona. Contestó que sólo una vez, y muy paternalmente el Doctor [Gregorio] Modrego le habló así: «Solo una vez he recibido denuncias de ti. Se trata de una predicación que hiciste en la catedral. Afirmó el reverendo Muntanyola que despues de un rato de conversación, el Señor Arzobispo de Barcelona, le ratificó las amplias licencias de predicar en toda la diócesis.

Otra addenda. Preguntado si estaba enterado de la carta abierta a los obispos de Cataluña antes de que saliera, contesta que no, y que recibió un ejemplar por correo, tal como lo recibieron otros sacerdotes (...).

17 abril 1957".

(doc. 5). Carta que Joan Farré Gual, metge de l'Espluga adreça a Mn. Lluís Saragossa sobre la conveniència de la celebració d'una missa en record del primer aniversari de la mort de Mn. Muntanyola.

Joan Farré i Gual,

Metge.

L'Espluga de Francolí, 3 d'agost del 1974,

Bon amic Mossèn Lluís Saragossa: T'escric perquè he pensat que el dia 10 de setembre es complirà

el primer aniversari del traspàs de mossèn [Ramon] Muntanyola, i em sembla que els espluguins tenim la obligació de commemorar-ho dignament, quan menys amb uns funerals aniversari, si poguéssim ésser concelebrats millor. I si és col·loqués una làpida o alegoria damunt la seva tomba del cementiri, encara quedaria més bé, quan menys aplanar la terra i deixar-ho endreçat.

Recordem que el dia de l'enterrament es digué que a l'Espluga [de Francolí] es celebrarien uns funerals, cosa que no s'ha fet.

Un dia d'aquests, estigué ací Mossèn Mercader de Vilallonga [del Camp], i n'hi vaig parlar una mica. Trobà en principi la idea raonable, naturalment se n'ha de parlar amb mossèn Colom i amb els altres capellans espluguins i amb el pare Jordi Bou. De moment envio còpia de la present a Mossèn Mercader, Jaume Torres, Josep Torres, Adolfo Pascual i al pare Jordi Bou.

Cal tenir en compte que el dia 10 és dimarts. Vindria bé el mateix dia, o bé passar-ho dissabte abans o següent?.

Entenc que seria molt convenient de formar una colla col·laboradora del senyor rector, designant un representant de l'Ajuntament, del Casal, de la Germandat de la Santíssima Trinitat i del Sindicat, per tal de donar més popularitat a la commemoració. També em sembla que per evitar possibles complicacions, la iniciativa hauria de sortir de la rectoria, encara que pràcticament ho podria portar el jovent que capitaneja a la sala parroquial, mossèn [Albert] Palacín [i Artiga].

Tinc la impressió de que l'Espluga rebria amb els braços oberts aquesta commemoració, car estimàvem a Mossèn Ramon. I en quan a la part econòmica, crec que caldria advertir, que lo que es recaptés en la capta pels funerals, serviria per sufragar les despeses, i la quantitat sobrant, seria per iniciar la subscripció pel Mausuleu, que en el seu dia es farà al cementiri, en la seva tomba. Potser que m'equivoqui, però em sembla que l'espluguí i d'altres de fora que hi vindrien serien generosos.

Si algun dia ens poguéssim veure a Reus o ací a l'Espluga, la cosa aniria més bé.

Com sempre, una cordial encaixada del teu amic de sempre,

[rúbrica de Joan Farré Gual].

[En lletra manuscrita llegim al final de la pàgina: «Amic Pare Jordi, a veure si un dia pujo a Poblet per parlar-ne»].

Monument dedicat a Mn. Ramon Muntanyola realitzat per l'escultor reusenc Ramon Ferran, inaugurat a Salou el 2 d'octubre de 1993.